

Evangelisk-luthersk religion 30.3.2021

Slutgiltiga beskrivningar av goda svar 18.5.2021

Tabellen i denna fil (på sidan 4) är inte nödvändigtvis fullkomligt tillgänglig för till exempel användare av skärmläsningssystem.

Grunderna enligt vilka bedömningen gjorts framkommer i de slutgiltiga beskrivningarna av goda svar. Uppgiften om hur bedömningsgrunderna tillämpats på examinandens provprestation utgörs av de poäng som examinanden fått för sin provprestation, de slutgiltiga beskrivningarna av goda svar och de föreskrifter gällande bedömningen som nämnden gett i sina föreskrifter och anvisningar. De slutgiltiga beskrivningarna av goda svar innehåller och beskriver inte nödvändigtvis alla godkända svarsalternativ eller alla godkända detaljer i ett godkänt svar. Eventuella bedömningsmarkeringar i provprestationerna anses vara jämförbara med anteckningar och sålunda ger de, eller avsaknaden av markeringar, inte direkta uppgifter om hur bedömningsgrunderna tillämpats på provprestationen.

Religionsundervisningens centrala uppgift är att stödja den studerandes allmänbildning i fråga om religioner och livsåskådningar. I den evangelisk-lutherska religionsundervisningen gör man sig förtrogen med lutherdomen och andra former av kristendom, övriga religioner samt religion och religionslöshet som fenomen. Man granskar religionerna som en del av kulturen, kulturtraditionen och samhället samt individens och samfundets liv.

Provet i religion innefattar nio uppgifter, av vilka examinanden bör besvara fem. Provet omfattar två delar. Del 1 består av sex uppgifter. Varje uppgift ger 0–20 poäng. Del 2 består av tre uppgifter som ger 0–30 poäng per uppgift. Av uppgifterna i del 1 kan man besvara tre, fyra eller fem, av uppgifterna i del 2 högst två. Det maximala antalet poäng i provet är 120. För att nå detta poängantal måste examinanden besvara tre uppgifter i del 1 och två uppgifter i del 2.

Provet innehåller uppgifter av olika karaktär och svårighetsgrad. En del av uppgifterna förutsätter ett koncentrerat och kort svar, en del att man behärskar stora ämnesområden och svarar i essäform. Uppgifterna kan innehålla material som texter, bilder, videor, kartor, diagram, figurer och statistik. Innehållet i materialet bör utnyttjas, tillämpas och bedömas på ett sakligt sätt. Om en uppgift har material bör man i regel hänvisa till det i svaret. Uppgifterna kan innehålla begränsningar i fråga om teckenmängd. I detta fall är det fråga om den rekommenderade maximilängden för svaret. Då sänks inte poängen för svaret om teckenmängden underskrids, ifall sakinnehållet är tillräckligt och framställningen tydlig. En stor

överskridning av teckenmängden sänker poängen på det sätt som för varje uppgift anges i beskrivningarna av goda svar.

I provet i religion bedöms examinandens faktakunskaper, hantering av informationen och framställningssätt. I fråga om faktakunskaper bedöms examinandens kännedom om sakinnehållet i lärokursen i religion och den centrala begreppsapparaten som berör religioner och livsåskådningar. I svaren bedöms också hur innehållet i svaret motsvarar uppgiften och hur väl avgränsat svaret är. I alla uppgifter är utgångspunkten för bedömningen att svaret motsvarar uppgiften. Om uppgiften förutsätter till exempel jämförelse, fästs också vikt vid det i bedömningen. En stor faktamängd är inte till fördel om fakta är oväsentliga för uppgiften. Sakfel och en felaktig användning av begrepp sänker poängen.

I fråga om hanteringen av informationen bedöms examinandens förmåga att presentera, analysera, bedöma och tillämpa kunskap om religioner och livsåskådningar. Uppmärksamhet fästs särskilt vid hur övertygande de framförda synpunkterna är, hur de motiveras och hur ämnet problematiseras. Ett lyckat svar visar att examinanden självständigt behärskar sin kunskap om religioner och livsåskådningar och kan utveckla den utifrån tidigare erhållna fakta och behandla religionsfrågor på ett analytiskt sätt ur flera olika synvinklar. Dessutom är fakta, motiverade ställningstaganden och åsikter klart avskilda från varandra.

I fråga om framställningssättet bedöms svarets konsekvens, helhet och stilistiska smidighet. Flytande och vårdad svensk sakprosa värderas i svaret. Uppreppningar och ett otydligt eller oredigt framställningssätt sänker poängen.

I fråga om faktakunskaper presenteras de mer detaljerade kriterierna separat för de olika uppgifterna. Beskrivningen av goda svar är inriktad på två nivåer: ett gott svar, som motsvarar cirka 50 procent av hela poängtalet, och ett berömligt svar, som avser cirka 80 procent av poängtalet. I uppgifter med många delar fastställs poängen separat för de olika delarna, ifall inte annat sägs i uppgiften. Ifall uppgiften består av ovanligt många delar ges särskilda direktiv för poängsättningen. I fråga om omfattande essäuppgifter är beskrivningarna av ett gott svar alltid endast riktgivande. De innehåller i första hand element som är centrala i gymnasiestudierna, men utöver dem kan examinandernas svar innehålla andra väsentliga aspekter.

Allmänt taget är ytterligheterna i fråga om faktakunskaper svar som över huvud taget inte innehåller fakta och begrepp som är väsentliga för ämnesområdet, och svar som visar en utmärkt behärskning av ämnesområdet. Utmärkande för det sistnämnda är till exempel att de begrepp som är väsentliga för

Ämnesområdet har använts på ett sakkunnigt och naturligt sätt och att de fakta som presenteras i svaret är mångsidiga och precisa. Mellan dessa ytterligheter ligger ett så kallat gott svar, som innehåller en del väsentliga aspekter på ämnesområdet och där användningen och definitionen av begreppen i huvudsak är sakliga. Ett sådant svar kan också innehålla enstaka sakfel.

I allmänhet följer faktakunskaperna, hanteringen av informationen och framställningssättet varandra åt, eftersom gestaltning av fakta som är väsentliga för helheten, användning av relevanta begrepp, konsekvens i argumentationen och stilistisk smidighet hör ihop. Nedan ges allmänna riktlinjer som åskådliggör olika faktorer som bör beaktas vid bedömningen av i första hand hanteringen av informationen och framställningssättet.

De svaga svaren är stilistiskt oklara, ostrukturerade och besvarar uppgiften endast delvis eller inte alls. I sådana svar utnyttjar man inte materialet och framförda synpunkter motiveras inte vederhäftigt. Sådana svar ger i regel under en fjärdedel av hela poängtalet.

Under hälften av hela poängtalet ger också sådana svar som presenterar ett eller flera fakta och begrepp som är väsentliga för ämnet men som är ostrukturerade och stilistiskt oklara. Sådana svar kan också innehålla upprepningar, överdrifter, ohållbara motiveringar och uppräkningslistor.

Ett gott svar motsvarar i bedömningen cirka hälften av hela poängtalet. Ett sådant svar besvarar i huvudsak uppgiften och innehåller flera väsentliga fakta och synpunkter på ämnet. Examinanden har åtminstone till vissa delar utnyttjat det material som hör till uppgiften och svaret innehåller tillämpning och utveckling av fakta. Svaret visar en strävan att strukturera och motivera. Svaret kan ändå delvis vara ostrukturerat och uppräknande och motiveringarna kan vara ytliga.

Ett berömligt svar motsvarar cirka 80 procent av hela poängtalet. I ett sådant svar har examinandan lyckats skapa en konsekvent helhet av flera fakta och synpunkter som är väsentliga för ämnet. Svaret motsvarar uppgiften och språket är vårdat. De motiveringar som framförs är tydliga och mångsidiga, och fakta tillämpas och analyseras trovärdigt.

Svar som når de allra högsta poängen utmärks utöver de nämnda aspekterna av en djup förståelse av ämnesområdet och en förmåga att sätta in fakta i större sammanhang. Examinanden har utnyttjat material som hör till uppgiften på ett insiktsfullt sätt och relaterat olika delar av materialet till varandra. Svaren utgör

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSNÄMNDEN

välunderbyggda helheter stödda av argumentation. De kan också innehålla fyndiga och överraskande synpunkter och öppningar mot alternativa sätt att närma sig problemet.

Bedömning av studentexamensprovet i religion

Poängtal	under 25 %	25–50 %	50 %, gott svar	80 %, berömligt svar	över 80 %
Faktakunskaper: Det som bedöms är kunskap om faktainnehållet enligt läroplanen, korrekt och precis användning av begrepp, överensstämmelse mellan innehåll och uppgift samt avgränsning av svaret.	Svaret innehåller väldigt lite eller ingen för ämnesområdet relevant kunskap och väldigt få eller inga för ämnesområdet relevanta begrepp.	Ett eller flera för ämnesområdet relevanta fakta och begrepp presenteras i svaret.	Svaret innehåller flera för ämnesområdet relevanta fakta, användningen och definitionerna av begrepp är huvudsakligen korrekta. Svaret kan innehålla enstaka faktafel (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar).	Svaret visar berömliga insikter i ämnesområdet; begrepp används sakkunnigt och naturligt, och de kunskaper som presenteras i svaret är mångsidiga och exakta (noggrannare kriterier för enskilda uppgifter ges i beskrivningen av goda svar).	Svaret visar en djuplodande förståelse av ämnesområdet och en förmåga att koppla kunskapen till vidare sammanhang.
Hantering och presentation av kunskap: Examinandens förmåga att presentera, analysera, utvärdera och tillämpa kunskap bedöms; presentationen bedöms med tanke på svarets följdriktighet, enhetlighet och stilistiska smidighet.	Svaret är stilistiskt osammanhängande och ostrukturerat. Det motsvarar endast delvis eller inte alls uppgiften. Uppgiftens material har inte utnyttjats och de framlagda ståndpunkterna har inte motiverats adekvat.	Svaret är ostrukturerat och stilistiskt osammanhängande. Det kan innehålla upprepningar, överdrifter och icke-trovärdiga motiveringar och vara katalogartat.	Svaret motsvarar huvudsakligen uppgiften. I svaret presenteras flera för ämnesområdet relevanta fakta och synpunkter. Uppgiftens material har utnyttjats till vissa delar och svaret visar tecken på tillämpning och utveckling av kunskap. Det finns en strävan efter en följdriktig struktur och motiveringar, men svaret kan ställvis vara ostrukturerat och katalogartat. Motiveringarna kan vara rätt ytliga.	Flera för uppgiften relevanta fakta och synpunkter har kopplats ihop till en följdriktig helhet. Svaret motsvarar uppgiften och är vårdat till sitt språk. De framlagda motiveringarna är tydliga och mångsidiga. Kunskapen tillämpas och utvecklas på ett trovärdigt sätt.	De olika materialen för uppgiften har utnyttjats på ett insiktsfullt sätt och har ställts i relation till varandra. Motiveringarna är övertygande och väl argumenterade. Svaret kan innehålla sinnrika synpunkter och öppningar till alternativa angreppsvinklar.

Del 1: 20-poängsuppgifter

1. Påståenden om religioner (20 p.)

Religionerna i världen

1.1 Till antalet anhängare är världens största religion (1 p.) (flervalssvar)

- islam (-1 p.)
- kristendomen (1 p.)
- hinduismen (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.2 Islams gudsuppfattning är (1 p.) (flervalssvar)

- monolatrisk (-1 p.)
- monoteistisk (1 p.)
- monistisk (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.3 På den sikhiska traditionens uppkomst inverkar i synnerhet (1 p.) (flervalssvar)

- hinduism och buddism (-1 p.)
- hinduism och islam (1 p.)
- hinduism och jainism (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.4 Det land i världen där det största antalet muslimer bor är (1 p.) (flervalssvar)

- Indien (-1 p.)
- Indonesien (1 p.)
- Saudiarabien (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.5 Buddismen uppkom på (1 p.) (flervalssvar)

- Indiska halvön (1 p.)
- Arabiska halvön (-1 p.)
- Koreanska halvön (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

De heliga böckerna

1.6 Till Jesus från Nasarets 12 lärjungar hörde enligt Bibeln inte (1 p.) (flervalssvar)

- Judas (-1 p.)

- Petrus (-1 p.)
- Paulus (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.7 Koranens ursprungliga språk är (1 p.) (flervalssvar)

- persiska (-1 p.)
- arameiska (-1 p.)
- arabiska (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.8 Breven i Nya testamentet berättar om (1 p.) (flervalssvar)

- livet i de första församlingarna (1 p.)
- Petrus och Paulus brevväxling med varandra (-1 p.)
- Johannes uppenbarelser (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.9 I Toran beskrivs hur (1 p.) (flervalssvar)

- profeterna förkunnar en dom mot romarna (-1 p.)
- Salomo låter bygga Jerusalems tempel (-1 p.)
- Mose tar emot lagen av Gud (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.10 Jesu Kirka av Sista Dagars Heliga lär att (1 p.) (flervalssvar)

- vid sidan av Bibeln är Mormons bok en förkunnelse av Gud (1 p.)
- Gamla testamentet inte ingår i samlingen av heliga böcker (-1 p.)
- Gud avslöjade Mormons bok för Mose på Sinai berg (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Kyrkokunskap

1.11 I kristendomen firas pingst till minne av (1 p.) (flervalssvar)

- Jesu himmelfärd (-1 p.)
- att den heliga Anden utgöts (1 p.)
- att Jesus döptes av Johannes Döparen (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.12 Kristendomen började befästa sin ställning på det område som nu är Finland (1 p.) (flervalssvar)

- på 300-talet (-1 p.)
- på 1100-talet (1 p.)

- på 1500-talet (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.13 Då han inledde reformationen var Martin Luther (1 p.) (flervalssvar)

- katolsk munk (1 p.)
- professor i medicin (-1 p.)
- gruvarbetare (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.14 Sakrament i den lutherska kyrkan är (1 p.) (flervalssvar)

- dop, konfirmation, vigsel till äktenskap och begravning (-1 p.)
- bikt och nattvard (-1 p.)
- dop och nattvard (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.15 Till Ekumeniska Rådet i Finland hör (1 p.) (flervalssvar)

- Judiska församlingen i Helsingfors (-1 p.)
- Katolska kyrkan i Finland (1 p.)
- Jehovas vittnen (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

Den globala kristendomen

1.16 Världens till medlemsantalet största lutherska kyrka finns (1 p.) (flervalssvar)

- i Etiopien (1 p.)
- i Norge (-1 p.)
- på Filippinerna (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.17 Landets traditionella kristendom kallas koptisk i (1 p.) (flervalssvar)

- Makedonien (-1 p.)
- Egypten (1 p.)
- Spanien (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.18 Av länderna i Asien är majoriteten av befolkningen kristen (1 p.) (flervalssvar)

- på Filippinerna (1 p.)
- i Thailand (-1 p.)
- i Malaysia (-1 p.)

- Jag svarar inte (0 p.)

1.19 Franciskus som valdes till påve 2013 kommer från (1 p.) (flervalssvar)

- Spanien (-1 p.)
- Förenta staterna (-1 p.)
- Argentina (1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

1.20 Kyrkosamfund som spårar sitt ursprung till det missionsarbete som gjordes av aposteln Tomas verkar fortfarande i dag (1 p.) (flervalssvar)

- på Brittiska öarna (-1 p.)
- i Indien (1 p.)
- i Japan (-1 p.)
- Jag svarar inte (0 p.)

2. Hinduism, judendom och shintoism som etniska religioner (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden diskuterar hur begreppet etnicitet kan tillämpas på tre mycket olika religiösa traditioner och hur strukturerat hen jämför hur en så uppfattad "eticitet" tar sig uttryck i respektive religion.

I ett gott svar (10 p.) visar examinanden att hen förstår att det med "etnisk religion" i det här sammanhanget syftas på att religionen inte strävar efter att breda ut sig till nya områden genom missionsarbete, eller på att den som räknar sig som representant för en sådan religion i första hand baserar det på härkomst eller kultur. Dessutom redogör hen för minst ett konkret exempel på hur etniciteten syns i var och en av de tre religionerna.

I ett berömligt svar (16 p.) motiverar examinanden varför de tre religionerna som nämns i uppgiften klassificeras som etniska religioner och diskuterar skillnaderna i "eticitet" mellan dem. Dessutom förhåller sig examinanden kritisk till en förenklad användning av begreppet. I svaret ingår flera konkreta exempel på hur etniciteten syns i de här tre religionerna. Svaret har ett jämförande grepp.

Det är särskilt förtjänstfullt att i svaret också diskutera problematiken med begreppet "religion" vid sidan av att analysera begreppet "eticitet". Det är också särskilt förtjänstfullt att jämföra etniska religioner som klassificeras som världsreligioner med ursprungsfolkens religioner.

I svaret kan ingå till exempel följande synvinklar:

- För alla tre religioner gäller olika grunder för varför de inte utför missionsarbete i dess traditionella form: av tradition hör till hinduismen väsentligt den kast en person är född till, som definierar personens religiösa plikter; en definition som jude baserar sig på släktlinjen som ärvs från mammans sida; shintoism kan betraktas som Japans nationella religion, som anknyter till japansk mark och landets heliga platser – därför kan den inte överföras utanför Japan.
- Karakteristiskt för de religioner som behandlas i uppgiften är deras nära koppling till en kultur och ett visst land och område, och de myter, berättelser och festtraditioner som de är förknippade med: Indiens betydelse i hinduismen, Israels betydelse i judendomen och Japans betydelse i shintoismen.
- I de religioner som behandlas i uppgiften betonas draget att en person kan representera religionen kulturellt, men samtidigt till sin övertygelse vara till exempel ateist (exempelvis judendomen kan betraktas både som religion och som etnisk identitet).
- I de nämnda religionerna finns också rörelser som strävar efter att sprida traditionen genom missionsarbete och skaffa konvertiter. Till exempel många hinduiska rörelser som klassificeras som nyreligiösa (såsom Krishna-rörelsen) utför aktivt missionsarbete i västländerna.
- På vissa villkor kan man konvertera också till judendomen. Redan i Nya testamentet hänvisas till ”de Gudfruktiga”, som var intresserade av judendomen och övervägde att konvertera till den.
- Shintoism är en japansk religion och ingår som en del i den japanska religiösa identiteten. I allmänhet anses att man egentligen inte kan konvertera till den, även om vem som helst som så önskar kan delta i de flesta shintoritualerna.
- Som ord anknyter ”etnicitet” till den nationella härkomsten och skapar en mycket snäv uppfattning; att till exempel beskriva hinduismen som en etnisk religion är såtillvida problematiskt att människor från många folkgrupper, som till språk och kultur skiljer sig från varandra (t.ex. bengaler, tamiler) räknas som hinduer i Indien.

3. Kristendomens och islams centrala idéer (20 p.)

I svaret bedöms hur strukturerat och insiktsfullt examinandens jämför Bibelns och Koranens ställning som religiösa böcker i kristendomen och islam.

I ett gott svar (10 p.) visar examinandens att hen förstår att Bibeln är kristendomens heliga bok och Koranen islams heliga bok. Examinanden visar att hen förstår det centrala påståendet i material 3.A. Dessutom granskar hen minst två relevanta skillnader eller likheter mellan de kristnas syn på Bibeln och muslimernas

syn på Koranen. I stället för till läran kan dragen också hänföra sig till bokens uppkomst, form eller användning.

I ett berömligt svar (16 p.) jämför examinanden mångsidigt Bibeln och Koranen och placerar i enlighet med materialet in dem i respektive religions övergripande läromässiga referensram. I ett berömligt svar framträder skillnaden mellan de kristnas syn på Bibeln och muslimernas syn på Koranen i enlighet med det centrala påståendet i materialet.

Examinanden kan jämföra Bibeln och Koranen ur exempelvis följande synvinklar:

- Bibelns texter har uppkommit under en tidsperiod av mer än tusen år och representerar olika typer av litteratur. Enligt den traditionella islamiska uppfattningen sammanställdes Koranen av de uppenbarelser Muhammed fick och det skedde under en betydligt kortare tid, inom loppet av ett par årtionden.
- Bibeln är indelad i två delar – Gamla testamentet på hebreiska och Nya testamentet på grekiska – som den kristna traditionen tilldelar olika teologiskt värde. Koranen är skriven på arabiska och ses som en enhetlig samling av uppenbarelser.
- Enligt kristendomen är Jesus Kristus det egentliga Guds Ord, om vilket Bibeln vittnar, och sålunda kommer Bibeln i andra hand i förhållande till Kristus. Bibeln är en bok som uppkommit under historiens gång, vars olika delar avspeglar sin tid: även om den fundamentalistiska bibelsynen skulle förneka att det i Bibeln finns fel eller historiska inexaktheter, så har huvudströmningen av kyrkor i huvuddrag omfattat en historisk-kritisk uppfattning om Bibelns uppkomst med all dess historiska osäkerhet.
- Enligt islam är Muhammed en profet som fick ett budskap från Gud, såsom många profeter före honom. Även om Muhammed är ”profeternas sigill” och en förebild för muslimerna, dyrkar man inte honom. Däremot anser de flesta muslimer Koranen vara en bok som inte är skapad: inom islam förekommer allmänt tanken om ”den himmelska Koranen”.
- Till kristendomen hör centralt tanken om att översätta Bibeln till nya språk. I islam tänker man däremot att Koranen är äkta endast på arabiska och att olika översättningar därför alltid är tolkningar.
- Inom såväl kristendomen som islam finns det olika tolkningar av den heliga bokens ställning och betydelse (mångfald inom religionerna).

4. Jesus-lakanen (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden diskuterar vilka möjligheter och risker reklamkampanjen för Jesus-lakanen medför ur annonsörens synvinkel.

I ett gott svar (10 p.) diskuterar examinanden mångsidigt två eller ytligt flera synvinklar, så att det i svaret ingår diskussion både om möjligheterna och om riskerna. Svaret illustreras med exempel som anknyter uttryckligen till reklamkampanjen för Jesus-lakanen.

I ett berömligt svar (16 p.) diskuterar examinanden ingående ur minst två synvinklar vilka möjligheter reklamkampanjen för Jesus-lakanen ger och ur minst två synvinklar vilka risker den medför. I svaret ingår diskussion uttryckligen kring vilken betydelse det har att man i reklamen hänvisar till det heligaste i kristendomen: Jesus och händelserna kring hans död.

Det är särskilt förtjänstfullt att examinanden jämför kampanjen för Jesus-lakanen med någon annan reklamkampanj som utnyttjat religiösa teman och utgående från jämförelsen gör insiktsfulla observationer.

I svaret kan man föra fram till exempel följande synvinklar:

- I enlighet med uppgiften diskuteras möjligheter och risker uttryckligen ur annonsörens synvinkel, alltså det företag som tillverkar och marknadsför produkten, men i svaret kan man också föra fram hur de här synvinklarna avspeglas på andra aktörer, så som konsumenterna, de kristna, de kristna kyrkorna osv.
- Möjligheter för annonsören är till exempel stor publicitet och synlighet för produkten och därmed främjande av försäljningen.
- Risker med reklamkampanjen för annonsören är till exempel negativ publicitet och den medföljande risken för renomméet, en låg försäljning, alltså att reklamkampanjen misslyckas med att främja försäljningen, anklagelser för kränkande av sådant som för vissa människor är heligt samt bojkotter mot produkterna och hela företaget.
- Annonsen kan diskuteras ur synvinkeln för brott mot trosfrid och de tio budorden, som omnämns i utlåtandet.
- Till vilka och hurdana religiösa teman anknyter annonsen indirekt och vilka möjligheter och risker medför det: Jesus som kristendomens centralperson och som en del av den treeniga Guden; händelserna kring Jesu död och uppståndelse som centrala händelser för den kristna läran;

diskussion kring händelse: redan i de kristna berättelserna är Jesus förknippad med tanken om att han är hånad och korsfäst.

- I hur hög grad och i vilken form är det godtagbart att religion utnyttjas för kommersiella ändamål: vilka olika synpunkter, reaktioner och till dem hörande möjligheter och risker är kopplade till det?
- Till vem riktar sig annonsen: annonsen mottas med positiva eller negativa reaktioner beroende på hur den tolkas och på konsumenternas egen övertygelse.
- En hurdan bild av kristendomen skapar annonsören indirekt med sin annons: föds associationer exempelvis till kristna väckelserörelser (flygblad med Jesus kommer – är du redo?) eller till det exceptionella med svepduken i Turin; vilken betydelse har det att annonsen indirekt kopplar kristendomen till positiva egenskaper, såsom hållbarhet och ändamålsenlighet; förstärker eller utmanar annonsen stereotypier om kristendomen?

5. Tweetar som kommenterar religion (20 p.)

För varje svar på en tweet (5.1–5.4) kan man få högst 5 p. och då är uppgiftens totala poängantal 20 p. I bedömningen av varje enskild del gäller kriteriet att man för en korrekt synpunkt i svaret kan få högst 2 p. Ett förtjänstfullt framförande av synpunkterna kan ge 1 p., sålunda ger ett svar som innehåller en synpunkt högst 3 poäng och ett som innehåller två synpunkter högst 5 poäng. För 5 poäng krävs ett förtjänstfullt framställningssätt.

För varje tweet presenteras nedan exempel på sådana kunskapsmässiga synpunkter för vilka man kan få poäng enligt ovanstående princip. Även andra relevanta kunskapsmässiga synpunkter är möjliga. I bedömningen beaktas Twitters karaktär av mikrobloggtjänst, och därför kan det i svaret ingå mycket tätt packade kunskapsmässiga synpunkter, eventuellt också med utnyttjande av förkortningar.

Om examinanden överskrider den föreskrivna längden med över 20 procent (56 tecken) minskar det poängantalet med två poäng.

5.1 (5 p.)

Examinanden kan bygga upp sitt svar utgående från till exempel följande kunskapsmässiga synpunkter, samtidigt som hen beaktar Twitters karaktär av mikroblogg:

- Hinduismen är inte uteslutande en fredlig religion: förutom icke-våldsprincipen (ahimsa) känner man i hinduismen till våldsprincipen (himsa). Exempelvis i Bhagavadgita vägleder Krishna var och en

att göra sin plikt, den som hör till krigarkasten ska döda i krig. Under den senaste tiden har hindunationalister gjort sig skyldiga till många våldsdåd mot minoriteter i Indien.

- Också till kristendomen hör en tradition av icke-våld, eftersom Jesus sa "Den som griper till svärd skall med svärd förgås", ny översättning: "Alla som griper till svärd skall dödas med svärd". De pacifistiska kristna förklarar Gamla testamentets våldsamma texter som händelser i forntiden, som inte på något sätt utgör ett exempel för de kristna. I kristendomen tolkas Gamla testamentet i ljuset av Nya testamentets principer om kärlek till nästan.
- Att stereotypiskt presentera religioner som kristendom och hinduism, med hundratals miljoner anhängare, som endera fredsälskande eller krigiska är en orätt mot mångfalden i dessa religioner.

5.2 (5 p.)

Examinanden kan bygga upp sitt svar utgående från till exempel följande kunskapsmässiga synpunkter, samtidigt som hen beaktar Twitters karaktär av mikroblogg:

- Bibelns ursprungsberättelser tas bokstavligen närmast inom den krets som omfattar så kallad fundamentalistisk bibelsyn. Kyrkorna inom huvudinriktningen godkänner en naturvetenskaplig syn och därmed den av Darwin presenterade uppfattningen om arternas uppkomst och livets utveckling, samt förenar den med tanken på Gud som skapare.
- Det är möjligt att tro på Bibelns centrala budskap samtidigt som man tror på modern naturvetenskap. Bibelns ursprungsberättelser är till sin stilart mytiska texter, och de kan därför läsas som i första hand symboliska beskrivningar av skapelsen och av hur syndafallet skedde i världen.
- Vetenskapen och religionen kan anses besvara olika frågor: religionen besvarar de så kallade yttersta frågorna, som vetenskapen inte tar ställning till.

5.3 (5 p.)

Examinanden kan bygga upp sitt svar utgående från till exempel följande kunskapsmässiga synpunkter, samtidigt som hen beaktar Twitters karaktär av mikroblogg:

- Luther kritiserade påven i början av 1500-talet, då påvedömet var väldigt annorlunda än i dag. Luther använde för den tiden typiska, retoriskt hetsiga uttryck, som var riktade mot renässanspåvarnas korruption – Luther var förargad i synnerhet över seden att sälja avlat, eftersom Guds nåd enligt honom inte kan vara till salu.
- Nuförtiden är den katolska kyrkan med i den mellankyrkliga ekumenin och lär därför inte att kristna som hör till andra kyrkor är på väg till helvetet. Inte heller begreppet irrlärig svarar mot den nuvarande ekumeniska situationen, där katoliker och lutheraner har närmast sig varandra också

läromässigt: även om man inte är eniga i alla frågor har kyrkorna ett nära samarbete både i Finland och på andra håll.

- Det är en överdrift att säga att man bugar sig för påven, när det gäller en årlig tradition där en luthersk biskop träffar påven vid en privat audiens, ungefär vid tiden för Sankt Henrikdagen i januari.
- Den nuvarande ekumeniken uppstod under 1900-talet: där är alla kyrkosamfund med, och att bedöma dagens situation utgående från Luthers texter gör inte de betydande förändringar som skett rättvisa.

5.4 (5 p.)

Examinanden kan bygga upp sitt svar utgående från till exempel följande kunskapsmässiga synpunkter, samtidigt som hen beaktar Twitters karaktär av mikroblogg:

- Lutherdomen har genom historien använts som stöd för nationalismen också i Finland, men på grund av ekumeniken, globaliseringen och det faktum att många religioner etablerat sig i Finland representerar ett sådant tankesätt inte ett typiskt lutherskt tänkande idag.
- Exempelvis Finlands evangelisk-lutherska kyrka lär att kristendomen inte är en nationalistisk religion, där man skulle anse att Gud gett något särskilt område till ett folk, så att andra människor inte kan bosätta sig i det landet. Bibeln är full av gränsöverskridanden och avfärder till ett nytt förlovat land (t.ex. Abraham).
- Att karaktärisera flyktingar som "otrogna" är förnedrande språkbruk. Dessutom kan man i svaret konstatera att det finns också kristna bland de asylsökande som anlänt till Finland.
- Till exempel Finlands evangelisk-lutherska kyrka och Ekumeniska Rådet i Finland har förbundit sig att främja de mänskliga rättigheterna bland annat på den grund att man enligt Bibeln ska hjälpa nästan som är i den svagaste ställningen.
- Gästfrihet gentemot främlingar är en kristen dygd, och att försvara flyktingar kan motiveras med kristna principer, exempelvis kärleken till nästan.
- Kristendomen och lutheranismen har fortfarande en stark ställning i Finland.

6. Etisk veganism som religionsliknande världsåskådning (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och ingående examinandens diskuterar vilka följder det skulle ha om etisk veganism i Finland officiellt blev jämställd med religionerna.

I ett gott svar (10 p.) diskuterar examinanden möjliga följder ur minst två relevanta synvinklar. Att bara nämna följderna räcker inte för tio poäng. I svaret utnyttjas material 6.A.

I ett berömligt svar (16 p.) diskuterar examinanden möjliga följder mångsidigt och ingående ur minst tre relevanta synvinklar. I svaret utnyttjas material 6.A på ett insiktsfullt sätt.

Då man diskuterar möjliga följder är centrala synpunkter till exempel följande:

- finländsk lagstiftning: lagen om religionsfrihet (till exempel definitionen av religiöst samfund), jämställdhetslagen (förbud mot diskriminering bland annat på grund av religion, övertygelse och åsikt), strafflagen (tryggande av trosfrid)
- skillnaden mellan veganism och etisk veganism: att undvika utnyttjande av djur på livets alla delområden
- dietens koppling till världsåskådningen
- definitionen på filosofisk övertygelse i den brittiska lagstiftningen och en parallell mellan denna definition och den finländska lagstiftningen
- andra rättigheter som hör till registrerade religiösa samfund och möjligheterna att tillämpa dem: t.ex. vigselrätt, religionsundervisning
- människors och medias inställning till anhängare av etisk veganism och eventuella förändringar i den
- likställdhet med religioner för andra filosofiska övertygelser eller sekulära åskådningar vid sidan av etisk veganism samt möjliga följder av detta.

Del 2: 30-poängsuppgifter

7. Det kristna dopet (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

7.1 (10 p.)

I svaret bedöms hur examinanden, genom att framföra trovärdiga tolkningar, diskuterar varför videorna gjorts, samt hur strukturerat och insiktsfullt hen analyserar vilken bild videorna ger av dopet och dess betydelse.

I ett gott svar (5 p.) redogör examinanden för minst en trovärdig tolkning av varför videorna gjorts, samt analyserar ur minst en relevant synvinkel vilken bild videorna ger av dopet och dess betydelse.

I ett berömligt svar (8 p.) diskuterar examinanden minst två trovärdiga orsaker till varför videorna gjorts, samt analyserar strukturerat och insiktsfullt vilken bild videorna ger av dopet och dess betydelse. Svaret behandlar båda videorna och fäster uppmärksamhet vid deras likheter och olikheter.

Det är särskilt förtjänstfullt att framföra träffande iakttagelser om videornas bildspråk (t.ex. gästernas diversitet vid dopfesten, användning av svartvitt och färg som effektmedel).

Examinanden kan i sitt svar diskutera till exempel följande synpunkter:

Videorna har gjorts eftersom

- antalet medlemmar i Finlands evangelisk-lutherska kyrka minskar och kyrkan därför har behov av att marknadsföra sig själv och sänka tröskeln för kyrkans medlemmar att låta döpa sina barn
- de kyrkliga förrättningarna inte är bekanta för kyrkans medlemmar och de med hjälp av videon kan få en uppfattning av vad som sker under dopet
- man vill ge en positiv bild av kyrkan och medlemskapet i den
- dopet är det ena av den lutherska kyrkans två sakrament
- Jesus enligt Matteusevangeliet har gett en dop- och missionsbefallning.

Av dopet och dess betydelse får man en bild enligt vilken

- dopet är en del av den lutherska och/eller finländska kulturen
- dopet är en familjefest
- dopet är en relevant del av människans levnadslopp
- dopets läromässiga betydelse förblir dunkel.

7.2 (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden jämför uppfattningen av dopet i uttalandet med den bild av dopet som ges i reklamvideorna producerade av Finlands evangelisk-lutherska kyrka.

I ett gott svar (10 p.) jämför examinanden ur minst två synvinklar uppfattningen av dopet i uttalandet med den bild av dopet som reklamvideorna förmedlar.

I ett berömligt svar (16 p.) jämför examinanden uppfattningen av dopet i uttalandet med den bild av dopet som reklamvideorna förmedlar på ett strukturerat och mångsidigt sätt ur minst tre synvinklar. För berömliga poäng förutsätts att examinanden fäster uppmärksamhet vid skillnaderna i betoning mellan uttalandet och videorna. I ett berömligt svar visar examinanden att hen förstår uttalandets karaktär av dokument som omfattar flera kyrkosamfund och kyrkliga sammanslutningar, även om jämförelsen görs med reklamvideor utgivna av ett kyrkosamfund.

I jämförelsen kan man framföra till exempel följande synpunkter:

- I uttalandet är det fråga om en text från Ekumeniska Rådet i Finland, alltså från ett samarbetsorgan mellan de kristna kyrkor som verkar i Finland, inte endast om ett ställningstagande från Finlands evangelisk-lutherska kyrka.
- Dopot som religiös förrättning förenar de kristna kyrkorna.
- Uttalandet definierar dopet som ett tecken på gemensam tro.
- Uttalandet betonar att dopet och tron hör ihop.
- I reklamvideorna förblir dopets religiösa betydelse i bakgrunden.
- I uttalandet nämns att dopet förrättas med vatten, vilket också syns i reklamvideorna.
- Att dopet grundar sig på den dop- och missionsbefallning som Jesus gett kommer fram i uttalandet, men inte i reklamvideorna.
- I videorna beskrivs dopet närmast som en familjefest eller övergångsrit, medan den bild av dopet man får genom uttalandet är markerat läromässig.
- Både i videorna och i uttalandet presenteras dopet som en förenande faktor för gemenskapen.

8. Mindfulness och buddismen (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

8.1 (10 p.)

I svaret bedöms hur strukturerat och exakt examinanden utgående från materialet analyserar relationen mellan buddismen och mindfulness.

I ett gott svar (5 p.) för examinanden fram att både buddistiskt tänkande och buddistisk praxis har inverkat på mindfulness. Hen ger ett konkret exempel på vardera.

I ett berömligt svar (8 p.) analyserar examinanden strukturerat och exakt både sådant tänkande och sådan praxis inom mindfulness som baserar sig på buddismen. Kunskap om buddismen eller mindfulness utöver det som förekommer i materialet anses förtjänstfullt.

I svaret kan man föra fram till exempel följande synpunkter:

- Den teoretiska basen och värdegrunden för mindfulness ligger i buddistiskt tänkande.
- Övningsmetoderna i mindfulness har tagits in från zen-, vipassana- och yogatraditioner.
- Ordet *mindfulness* motsvarar den buddistiska termen *sati*, som betyder påpasslighet, uppmärksamhet och att minnas.
- Jon Kabat-Zinn, som utvecklat MBSR-metoden, tillämpar tankar från den buddistiska läran när han säger att lidandet beror på begär och på att man inte förstår sakernas verkliga tillstånd. Begär och oförstånd tar sig för sin del uttryck i att man är fäst vid angenäma erfarenheter, skjuter ifrån sig obehagliga erfarenheter, klänger sig fast vid sina egna synvinklar och har vanföreställningar om verkligheten och jaget.
- I MBSR-metoden är det viktigt att man godtar att allting är obeständigt och sin upplevelse av sig själv som en oskiljaktig del av den levande naturen och världsalltet. Också de här tankarna har sitt ursprung i buddismen.
- Buddistisk praxis syns i att målsättningen med MBRS-metoden är att man lär sig skilja mellan å ena sidan omedelbara sinnesförmimmelser och å andra sidan till dem hörande påståenden och abstrakta tolkningar. Samtidigt övar man sig på att iakttä sina egna tankar och uppfattningar, utan att man automatiskt identifierar sig med innehållet och känsloladdningen i dem.

8.2 (20 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och insiktsfullt examinanden diskuterar vad det för en finländsk kund som använder mindfulnessstillämpande tjänster inom hälsa och välmående betyder att mindfulness baserar sig på en buddistisk tradition.

I ett gott svar (10 p.) diskuterar examinanden ur minst två synvinklar vad det för en finländsk kund som använder mindfulnessstillämpande tjänster inom hälsa och välmående betyder att mindfulness baserar sig på en buddistisk tradition. Materialet har utnyttjats i svaret.

I ett berömligt svar (16 p.) diskuterar examinanden insiktsfullt och ingående ur minst tre synvinklar vad det för en finländsk kund som använder mindfulnessstillämpande tjänster inom hälsa och välmående betyder att mindfulness baserar sig på en buddistisk tradition. Det är förtjänstfullt att utnyttja psykologiskt kunnande.

I svaret kan ingå till exempel följande synvinklar:

- De buddistiska rötterna i mindfulness har/har inte betydelse.
- Att utöva mindfulness är/är inte att utöva religion.
- Mindfulness-övningarna ska/ska inte utnyttjas endast i de former om vilka det finns forskningsresultat som visar att de fungerar.
- De som erbjuder mindfulness-övningar ska/ska inte informera kunden om det buddistiska tänkandets och den buddistiska praxisens roll i mindfulness.
- Det kan finnas konflikter mellan kundernas världsåskådning och mindfulness, en del av till exempel de kristna kan förhålla sig kritiska till att mindfulness har en buddistisk bakgrund.

Examinanden kan i sitt svar utnyttja till exempel följande synpunkter:

- Mindfulness-övningarnas grund i vetenskap och forskning, praktiska målsättningar och en sekulär omgivning vid utövandet skiljer mindfulness från både traditionella former av buddism och från föreställningar och förfaranden som vanligen hänförs till utövande av religion.
- Tolkningarna av mindfulness varierar: vissa anser den vara västvärldens avspegling av buddism, andra en sekulär terapeutisk metod och ytterligare vissa framför allt en kommersiell produkt.
- Mindfulness-övningar används för många olika syften. Utövarna av mindfulness förenar också kreativt och selektivt intryck tagna från olika tanketraditioner och källor, och det saknas därför forskningsdata om hur mindfulness-metoderna fungerar.
- Mindfulness marknadsförs som lämpligt för personer som bekänner sig till olika religioner, men representanter för hälsovården har inte nödvändigtvis tillräcklig kompetens för att bedöma lämpligheten.
- I terapi kan det förekomma oavsiktlig påverkan mellan terapeuten och kunden.
- I stället för en religion kan buddismen också anses vara en filosofi.
- Mindfulness kan kopplas till nyandlighet.
- I Finland finns det relativt få utövare av buddism. Buddistiska influenser har ändå spritt sig mer allmänt till exempel via meditation och litteratur.

9. Könets betydelse för religiositet (30 p.)

Uppgiften består av två delar som bedöms separat.

9.1 (20 p.)

I svaret bedöms hur strukturerat och exakt examinanden tolkar uppgiftens material och analyserar vilken betydelse könet har när det gäller religiositeten. Dessutom bedöms i svaret hur trovärdigt examinanden diskuterar orsakerna till de skillnader som konstaterats mellan könen på olika håll i världen.

I ett gott svar (10 p.) redogör examinanden i huvuddrag för informationen på kartorna och i statistiken och diskuterar orsaker till skillnaderna mellan könen, endera utgående från religionssituationen i världen eller från seder och föreställningar i olika religioner.

I ett berömligt svar (16 p.) redogör examinanden strukturerat för informationen på kartorna och i statistiken och kombinerar information från de olika materialen. Dessutom diskuterar examinanden trovärdigt orsaker till de skillnader som konstaterats mellan könen, både utgående från religionssituationen i världen och från seder och föreställningar i olika religioner.

I svaret kan ingå till exempel följande synpunkter:

- I många stater där kristendomen är majoritetsreligion ber en större del av kvinnorna än av männen dagligen. Sådana stater är till exempel många stater i Europa, Ryssland, många stater på den amerikanska kontinenten och Australien.
- Endast i Israel, där judendomen är majoritetsreligion, ber fler män än kvinnor dagligen.
- I många stater där kristendomen är majoritetsreligion deltar en större del av kvinnorna än av männen varje vecka i en religiös sammankomst. Sådana stater är till exempel de flesta staterna på den amerikanska kontinenten och några stater i Europa.
- I många stater där islam eller judendomen är majoritetsreligion deltar en större del av männen än av kvinnorna varje vecka i en religiös sammankomst. Sådana stater är bland annat Israel med judisk majoritet samt flera länder med muslimsk majoritet i Nord- och Västafrika, länderna i Mellanöstern samt Bangladesh, Indonesien och Malaysia.
- Bland de kristna är kvinnorna religiöst mer aktiva än männen: för kvinnorna är det vanligare än för männen att delta i religiösa sammankomster varje vecka, att be dagligen, att anse religionen viktig samt att tro på himlen, helvetet och änglar. De största skillnaderna gäller deltagande i religiösa sammankomster, bön och frågan om hur viktig man anser religionen vara (skillnaden mellan kvinnor och män 7–10 procentenheter).

- Skillnaderna mellan muslimska kvinnor och män är inte lika följdriktiga som för de kristna. Av muslimska män deltar 70 % varje vecka i en religiös sammankomst, medan kvinnornas motsvarande andel är 42 %. En något större andel muslimska kvinnor än muslimska män ber dagligen och tror på änglar, men det finns ingen skillnad mellan könen i fråga om att anse religionen vara viktig eller att tro på himlen och helvetet.
- På frågan varför de kristna kvinnorna är mer aktiva än männen finns inget entydigt svar i kristna trosföreställningar eller kristen praxis. Examinanden kan i anslutning till detta diskutera också andra orsaker, till exempel kulturella eller biologiska faktorer.
- Enligt judisk lag bör männen be och gå i synagogan oftare än kvinnorna. På sabbaten är det förbjudet att bära något och att skuffa en barnvagn, vilket kan försvåra ett besök i synagogan för kvinnor som noggrant följer sabbatsreglerna.
- För muslimska män är det en religiös plikt att delta i fredagsbönen i moskén, men för kvinnor är det frivilligt. I vissa stater och kulturer finns det dessutom fler begränsningar för kvinnor än för män i fråga om hur de kan röra sig utanför hemmet.

9.2 (10 p.)

I svaret bedöms hur mångsidigt och trovärdigt examinanden diskuterar utmaningarna med att samla information och statistikens pålitlighet då man undersöker människornas religiositet.

I ett gott svar (5 p.) presenterar examinanden flera synpunkter ytligt eller diskuterar mer ingående två väsentliga synpunkter som anknyter till utmaningarna med att samla information och/eller statistikens pålitlighet.

I ett berömligt svar (8 p.) diskuterar examinanden mångsidigt och trovärdigt utmaningarna med att samla information och statistikens pålitlighet då man undersöker människornas religiositet.

I svaret kan ingå till exempel följande synpunkter:

- Insamlingen av information kan av många orsaker vara utmanande. Det är till exempel svårt att samla information från områden som av olika orsaker är svårtillgängliga. Också statens situation i fråga om religionsfrihet och attityderna till religion i samhället kan inverka på hur öppet människor svarar när de blir tillfrågade om uppgifter som anknyter till religionen.
- Stater och religiösa samfund samlar själva in information i varierande grad. Till exempel i Finland finns det gott om statistisk information i synnerhet om den evangelisk-lutherska kyrkans medlemmar och om deltagandet i kyrkans sammankomster.

- De som svarar i enkätundersökningar kan förstå frågorna på olika sätt. Till exempel begreppet religion kan förstås på olika sätt i olika kulturer och föreställningstraditioner.
- Den bild av människans religiositet som uppkommer genom statistiken påverkas av hurdana termer och hurdan klassificering som används då man ställer frågor och samlar in information.
- De erhållna svaren kan påverkas av sättet på vilket enkäten genomförs, exempelvis huruvida personer besvarar enkäten självständigt eller i närvaro av andra personer.
- Det sampel som undersöks borde representera hela populationen. Exempelvis kan de som svarat på en enkät vara religiöst mer aktiva än de som låtit bli att svara.
- Det är svårt att sammanställa världsomfattande statistik. Till exempel i material 9.A och 9.B finns flera länder från vilka statistisk information inte finns tillgänglig.